

De Staat van het Beraad 2026

inzicht in lokale burgerberaden in Nederland

www.bureauburgerberaad.nl | welkom@bureauburgerberaad.nl

Bureau Burgerberaad is het Nederlandse expertisecentrum voor burgerberaden en democratische versterking. Wij zijn een onafhankelijke non-profitorganisatie en CBF-erkend Goed Doel.

Inleiding

Burgerberaden worden vaak gepresenteerd als een nieuwe vorm van burgerparticipatie. Maar in het buitenland wordt al decennia lang gewerkt met burgerberaden, en de afgelopen jaren voerden ook tientallen Nederlandse gemeenten en provincies er een uit. Op sommige plekken -zoals in Zeist, Den Bosch en Amsterdam- vonden zelfs al meerdere burgerberaden plaats. Al die beraden dragen lessen in zich, die bestuurders, politici en ambtenaren in staat stellen om nóg betere beraden te organiseren en de democratie daarmee te versterken.

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026, biedt deze whitepaper inzicht in de staat van Nederlandse burgerberaden op decentraal niveau tussen 2021-2025. Als onafhankelijk expertisecentrum presenteert Bureau Burgerberaad in deze whitepaper verschillende kerncijfers over beraden.

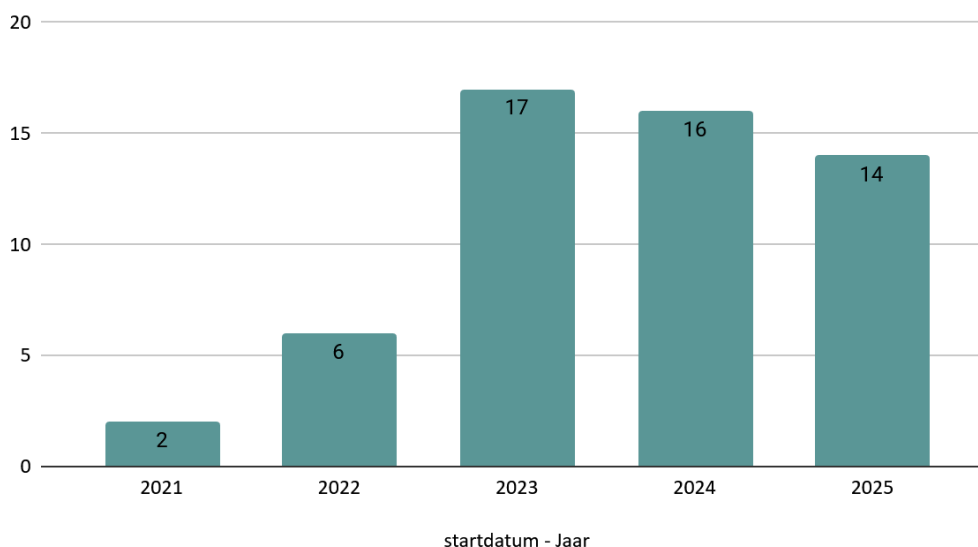
Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op alle lokale, provinciale en regionale burgerberaden. In de onderzochte periode vonden er ook nog twee nationale burgerberaden plaats - de Inwonerraad Energie (2023) en het Nationaal Burgerberaad Klimaat (2025). Die zijn in dit overzicht niet meegenomen.

Kerncijfers

Aantallen

In Nederland hebben burgerberaden de afgelopen jaren een sterke opmars gemaakt. Waar in 2021 slechts enkele beraden plaatsvonden, hebben er sindsdien 55 burgerberaden plaatsgevonden op decentraal niveau. Ruim 6.000 inwoners hebben zo actief bijgedragen aan de aanpak van grote maatschappelijke vraagstukken in hun gemeente, provincie of regio.

Aantal burgerberaden per jaar

Lokale beraden namen hierin het voortouw: **76%** van de beraden vond op gemeentelijk niveau plaats. Daarnaast vonden er ook beraden op andere niveaus plaats:

- **11%** op stadsdeelniveau (zoals het wijkberaad in Amersfoort)
- **9%** op provinciaal niveau (zoals het Klimaatberaad in Gelderland)
- **4%** op regionaal niveau (zoals de RES-regio West-Brabant)

In 2025 vond er een lichte daling plaats in het aantal beraden. Met oog op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 is die goed te verklaren. Rondom verkiezingen is het normaal (en zelfs wenselijk) dat er minder burgerberaden plaatsvinden. De uitkomsten van het traject worden idealiter door de politiek opdrachtgever opgevolgd die het traject ook initieerde. Desalniettemin zijn er momenteel meerdere beraden in voorbereiding en een aantal in uitvoering -zoals het tweede Drentse burgerberaad (over vervoer en bereikbaarheid) en het beraad in Rotterdam-West (over werk en bestaanszekerheid).

Initiatiefnemers

Een burgerberaad kan zowel vanuit de overheid (politiek en/of bestuurlijk) als vanuit de samenleving geïnitieerd worden. In Nederland werden beraden nog voornamelijk door overheden ingezet. Bij de 53 beraden waarbij het bekend is, bleek dat:

- **48%** door bestuurders zijn geïnitieerd
- **37%** door volksvertegenwoordigers
- **10%** door inwoners en/of maatschappelijke organisaties

Bij de overige beraden lag het initiatief bij meerdere spelers, zoals een samenwerking tussen overheid en inwoners, of een regionale samenwerkingsverband (tussen overheden en maatschappelijke partners).

Representativiteit en loting

Bij burgerberaden worden de deelnemers geselecteerd door middel van gewogen loting. De criteria die worden meegenomen zijn meestal: gender, woonplaats, leeftijd en opleidingsniveau. Bij sommige beraden werd daarnaast nog gekozen voor aanvullende lotingscriteria, zoals de houding van deelnemers ten opzichte van het onderwerp.

Van 44 beraden was te achterhalen in hoeverre het gelukt is om een deelnemersgroep samen te stellen die een afspiegeling vormt van de plaatselijke bevolking. Ten minste **73%** (32 beraden) slaagde daarin. Nog eens **9%** (4 beraden) slaagde daar bijna in - de deelnemersgroep was dan op één lotingscriterium niet representatief.

Bij 9 beraden is het bekend of deelnemers al eerder mee hadden gedaan aan een vorm van participatie. Hieruit blijkt dat er veel nieuwe mensen zijn bereikt. In gemeenten als Heerlen, Den Bosch en Amsterdam bleek meer dan **80%** van de deelnemers niet eerder deel te hebben genomen aan een participatietraject. Bij het Utrechtse beraad over de jaarwisseling had zelfs **95%** van de deelnemers nooit eerder geparticipeerd.

Onderwerpen

Burgerberaden kunnen ingezet worden bij allerlei verschillende maatschappelijke onderwerpen. De onderwerpen uit de afgelopen periode zijn te categoriseren in verschillende thema's:

Thema	Aantal burgerberaden	% van totaal
milieu/klimaat*	23	42
leefbaarheid**	8	15
afval	7	13
toekomst-/omgevingsvisie	4	7
zorg	3	5
wonen	3	5
jaarwisseling	3	5
bestuur	2	4
overig	1	2
financiën	1	2
Eindtotaal	55	100

* het thema milieu/klimaat bevat onderwerpen zoals vergroening, de warmtetransitie, het terugdringen van de CO₂-voetafdruk, windenergie en klimaat.

** het thema leefbaarheid bevat onderwerpen zoals veiligheid op straat, transportmogelijkheden, aanbod van sociale ontmoetingsplaatsen en het parkeerbeleid.

Tijd

Gemiddeld kwamen deelnemers **28 uur** samen en bestond een burgerberaad uit **5 sessies**. Uit onderzoek blijkt dat buiten Nederland het gemiddeld aantal uur van een burgerberaad op decentraal niveau 36 uur is ([OESO Deliberative Democracy databank](#), 2023). De internationale richtlijn is minimaal 40 uur ([OESO, 2020](#)).

Mandaat en opvolging

Van 52 beraden is bekend in welke mate de opdrachtgevende overheid zich van te voren committeerde aan de uitkomsten:

Gegeven mandaat	Aantal burgerberaden	% van totaal
plicht tot regelgeving onder voorwaarden*	27	52
motiveringsplicht	16	31
besprekingsplicht	5	10
overig	4	8
Eindtotaal	52	100

*Voorwaarden waren bijvoorbeeld dat adviezen binnen de taakstelling van de betreffende overheid vallen, juridisch haalbaar zijn en bepaalde financiële grenzen niet overschrijden.

Van 34 beraden is bekend hoeveel adviezen zijn overgenomen door de politiek opdrachtgever:

- Bij **76%** (26) van deze beraden werd minimaal **80%** van de adviezen overgenomen.
- Bij **38%** (13) van deze beraden zijn **alle adviezen** overgenomen.

De doorwerking van de adviezen in beleid duurt al snel 1,5 jaar. Veel van de Nederlandse burgerberaden hebben te recent plaatsgevonden om hierover conclusies te trekken.

Verankering

De 55 beraden uit de periode 2021-2025 zijn georganiseerd door 46 decentrale overheden. Hiervan hebben er bij **15%** (7) al twee of meer burgerberaden plaatsgevonden. Amsterdam springt eruit. Daar zijn sinds 2021 al vier beraden geweest (inclusief een "mini-beraad" in 2021 en een beraad op stadsdeelniveau in 2025).*

Verschillende decentrale overheden hebben het burgerberaad inmiddels een structurele plek gegeven in hun participatiebeleid en/of participatietoolkit, zoals de provincies Gelderland en Drenthe. In de gemeente Amersfoort verkennen ze de installatie van een permanent burgerberaad, aan de hand van een nog lopende pilot. Een permanent beraad houdt niet op na behandeling van één onderwerp, maar adviseert de overheid doorlopend, met een wisselende groep inwoners. Meerdere gemeenten, regio's en provincies overwegen soortgelijke stappen te nemen.

Conclusie

Burgerberaden zijn in de periode 2021–2025 steeds vaker ingezet in het Nederlandse democratische landschap. In 55 decentrale burgerberaden spraken ruim 6.000 inwoners zich uit over vraagstukken als klimaat, leefbaarheid, veiligheid en afval. Zij werden serieus genomen: bij de meeste beraden committeerde de overheid zich vooraf aan opvolging en het overgrote deel van de adviezen werd ook overgenomen door de gemeenteraad.

De loting leidde in de meeste gevallen tot een goede afspiegeling van de plaatselijke samenleving wat betreft criteria waarop geloot werd. Aan de beraden deden opvallend vaak mensen mee die nooit eerder hadden geparticipeerd. Dat het instrument aanslaat, blijkt ook uit de herhaalde inzet: acht overheden organiseerden al een tweede beraad, Amsterdam zelfs vier, en meerdere gemeenten en provincies verkennen een permanent model.

Colofon

© Bureau Burgerberaad, april 2026

Bij vragen en/of opmerkingen over onze dataset en/of de gebruikte methodologie: neem contact op via welkom@bureauburgerberaad.nl.

Rectificatie

** april 2026: In een eerdere publicatie van deze whitepaper stond een foute berekening. Daar werd vermeld dat "18% (8) van de 55 decentrale overheden" twee of meer burgerberaden had georganiseerd. Het gaat echter om 55 burgerberaden, georganiseerd door 46 decentrale overheden, waarbij in zeven gevallen, ofwel 15%, meer dan één beraad heeft plaatsgevonden.*